

การปลูกไผ่ตง

พันธุ์ไผ่และการขยายพันธุ์
การปลูกและดูแลรักษา
การผลิตไผ่ตงนอกฤดู

การปลูกไผ่ตง

ไผ่เป็นพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มากมายทั้งทางตรง ทางอ้อม เช่นทำเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องจักสานต่างๆ เฟอร์นิเจอร์ เยื่อกระดาษ และหน่อก็นำมารับประทานได้อีกด้วย ส่วนประโยชน์ทางอ้อม

ก็คือ ช่วยป้องกันการพังทลายของดินตามบริเวณริมตลิ่งแม่น้ำลำคลองช่วยชะลอความเร็วของกระแสน้ำและกระแสนลมได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันนี้ไผ่มีความสำคัญทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าต่างๆ เช่น กระดาษ ไหมเทียม และไม้ไผ่อัด โดยเฉพาะไม้ไผ่อัดนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตลาดมีความต้องการสูง นอกจากนี้ไม้ไผ่ยังมีคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างไปจากไม้ชนิดอื่น คือ ไม้ไผ่เมื่อแห้งแล้วจะมีการขยายและหดตัวน้อยมาก จึงนิยมนำมาทำเป็นไม้แบบในการก่อสร้าง หรือใช้เป็นวัสดุสำหรับตกแต่งบ้านเรือน เนื่องจากไม้ไผ่มีผลลบลายของเนื้อไม้ที่สวยงามแตกต่างไปจากไม้ชนิดอื่น สำหรับการปลูกไผ่ตงนั้น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการผลิตหน่อเป็นสำคัญ เนื่องจากหน่อมีรสชาติและมีคุณค่าทางอาหารสูง จึงเป็นที่นิยมของคนทั่วไป นอกจากนี้ยังนำมาแปรรูปเป็นหน่อไม้อัดπίบสามารถส่งขายยังตลาดต่างประเทศได้อีกด้วย และจากการเกิดปัญหาไผ่ตงมากขึ้น ดังนั้นไผ่ตงจึงเป็นพืชที่น่าสนใจปลูกพืชหนึ่ง เนื่องจากมีประโยชน์มากมายตามที่กล่าวมาแล้ว และยังมีแนวโน้มความต้องการในตลาดสูงขึ้นด้วย นั่นเอง

สำหรับการปลูกไผ่ตงนั้น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการผลิตหน่อเป็นสำคัญ เนื่องจากหน่อมีรสชาติและมีคุณค่าทางอาหารสูง จึงเป็นที่นิยมของคนทั่วไป นอกจากนี้ยังนำมาแปรรูปเป็นหน่อไม้อัดπίบสามารถส่งขายยังตลาดต่างประเทศได้อีกด้วย

และจากการเกิดปัญหาไผ่ตงมากขึ้น ดังนั้นไผ่ตงจึงเป็นพืชที่น่าสนใจปลูกพืชหนึ่ง
เนื่องจากมีประโยชน์มากมายตามที่กล่าวมาแล้ว และยังมีแนวโน้มความต้องการใน
ตลาดสูงขึ้นด้วย

สภาพภูมิอากาศ

ไผ่ตงสามารถปลูกได้ดีเกือบทุกสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย โดยทั่วไป
จะต้องมีความชื้นที่เหมาะสม คือมีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 1,000 มิลลิเมตรต่อปี

สภาพพื้นที่ปลูก

ควรปลูกในพื้นที่ราบ น้ำท่วมไม่ถึง ดินที่ใช้ปลูกควรเป็นดินร่วนหรือดินร่วน
ปนทราย มีการระบายน้ำได้ดี

ฤดูปลูก

การปลูกไผ่ตงควรปลูกช่วงต้นฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม
เนื่องจากในช่วงนี้จะมีฝนตกชุก ดินจะได้รับน้ำและความชุ่มชื้นสม่ำเสมอไผ่ตงจะ
ตั้งตัวเร็ว หลังจากปลูกแล้วหากเกิดฝนทิ้งช่วง จำเป็นต้องรดน้ำเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น
ในดินสักกระยะหนึ่งไผ่ตงก็จะเจริญเติบโตเร็วขึ้น

พันธุ์ไผ่ตง

พันธุ์ไผ่ตงที่กรมส่งเสริมการเกษตรการเกษตรแนะนำให้ปลูก ได้แก่

1. ไผ่ตงดำ

ไผ่ตงชนิดนี้จะมีลำต้นเขียวเข้มอมดำ ใบสีเขียวเข้มหนาใหญ่และมองเห็นร่องใบได้ชัดเจน หน่อจะมีขนาดปานกลาง น้ำหนักโดยเฉลี่ย 3-6 กิโลกรัม หน่อไม้ไผ่ตงชนิดนี้จะมีรสหวาน กรอบ เนื้อเป็นสีขาวละเอียดและไม่มีเสี้ยน จึงเป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกเพื่อผลิตหน่อและทำไผ่ตงหมก ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มคุณภาพของหน่อให้ดีขึ้นไปอีก ไผ่ตงพันธุ์นี้เป็นพันธุ์ที่ให้หน่อที่มีคุณภาพ จนเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “ไผ่ตงหวาน”

2. ไผ่ตงเขียว

ไผ่ตงชนิดนี้จะมีลำต้นเล็กและสั้นกว่าไผ่ตงดำสีของลำต้นจะเป็นสีเขียวเนื้อไม้บางไม่ค่อยแข็งแรง ถ้ามีลมแรง ๆ จะทำให้พับลงมาได้ง่ายใบบางสีเขียวเข้มมีขนาดปานกลางจับแล้วไม่สากมือ หน่อมีน้ำหนัก 1-4 กิโลกรัม หน่อไม้ไผ่ตงชนิดนี้จะมีรสชาติหวานอมขื่นเล็กน้อย เนื้อเป็นสีเขียวอมเหลือง นอกจากนี้แล้วไผ่ตงเขียวยังทนต่อสภาพแห้งแล้งได้ดี เหมาะที่จะปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีผู้นิยมปลูกกันมากเช่นเดียวกับไผ่ตงดำ

ต้นและหน่อไผ่ตงเขียว

การขยายพันธุ์

ไผ่ตงสามารถขยายพันธุ์ได้ 6 วิธี คือ การขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ด, การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ, การแยกกอหรือเหง้า, การชำปล้อง การปักชำแขนงและการตอน ซึ่งในแต่ละวิธีจะมีการปฏิบัติดังนี้

1. การเพาะเมล็ด

ไผ่ตงเมื่อหมดอายุขัยจะออกดอกและตาย ปกติไผ่ตงจะเริ่มออกดอกในเดือนพฤศจิกายน-มกราคม โดยเมล็ดไผ่ตงจะเริ่มแก่และร่วงหล่นประมาณเดือนมีนาคม-เมษายน เกษตรกรสามารถนำเมล็ดไผ่ตงที่ได้ไปทำการเพาะต่อไปโดยวิธีการดังนี้

1.1 การเก็บเมล็ดพันธุ์

- เมล็ดไผ่ตงเมื่อแก่จัดจะร่วงลงพื้น เกษตรกรควรวางและทำความสะอาดโคนต้น เพื่อความสะดวกในการรวบรวมเมล็ดไผ่ตงหรือถ้าเขย่าให้เมล็ดร่วงจากต้นก็ควรจะใช้วัสดุหรือตาข่ายรองรับเมล็ดพันธุ์
- รวบรวมเมล็ดพันธุ์ไผ่ตงที่ได้แล้วทำการผึ่งด้วยกระดาษเพื่อคัดเมล็ดเสียออก เหลือไว้แต่เมล็ดที่สมบูรณ์
- นำเมล็ดที่สมบูรณ์มาชั่งนวดและผึ่งเอาเปลือกออก แล้วนำไปตากแดดประมาณ 1 วัน ก็สามารถนำเมล็ดไปเพาะได้ ในกรณีที่ต้องเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เพาะ ควรคลุกด้วยสารเคมีเซฟวิน (เอส-85) เพื่อป้องกันแมลงและไม่ควรเก็บเมล็ดไว้เกิน 1 เดือน เพราะจะทำให้เปอร์เซ็นต์ความงอกลดลง

1.2 วิธีการเพาะกล้าไผ่ตง

- เมล็ดไผ่ตงที่จะนำมาเพาะควรขัดเอาเปลือกนอกออกก่อนเพื่อให้เมล็ดงอกเร็วขึ้นและเติบโตอย่างสม่ำเสมอ
- นำเมล็ดขึ้นจากน้ำแล้วห่อหุ้มเมล็ดด้วยผ้า รดน้ำให้ชื้นอยู่เสมอ ประมาณ 2 คืน เมล็ดจะเริ่มงอก
- นำเมล็ดที่เริ่มงอกไปเพาะในแปลงเพาะที่มีขี้เถ้ากลบผสมดิน และทรายรองพื้นหนาประมาณ 4 นิ้ว หว่านเมล็ดแล้วกลบด้วยดินหนาประมาณ 1 เซนติเมตร คลุมแปลงด้วยวัสดุคลุมดิน เช่น หญ้าแห้ง และฟางขาว

- หลังจากเพาะเมล็ดลงในแปลงแล้วประมาณ 15 วัน จะได้นักกล้าที่มีความสูงประมาณ 2-3 นิ้ว ให้ทำการย้ายกล้าที่แข็งแรงลงในถุงเพาะและอนุบาลไว้ในเรือนเพาะชำหรือที่ร่มรำไรประมาณ 6-8 เดือน แล้วนำไปปลูกต่อไป

2. การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเป็นการนำต้นกล้าที่ได้จากการเพาะเมล็ดมาขยายพันธุ์ให้ได้ปริมาณมากๆ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนต้นพันธุ์ตลอดจนการแก้ไขปัญหาดินพันธุ์ที่มาจาก การเพาะชำกิ่งแขนงที่ออกดอกและตาย เพราะกิ่งแขนงที่นำมาจากต้นแม่จะมีอายุเท่ากับต้นแม่ ฉะนั้นเมื่อต้นแม่ออกดอกกิ่งแขนงที่นำมาจากต้นแม่จะมีอายุเท่ากับต้นแม่ ฉะนั้นเมื่อต้นแม่ออกดอกกิ่งแขนงที่นำไปปลูกก็จะออกดอกตายด้วยเช่นกัน แต่การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อต้องอาศัยขั้นตอนและเทคนิคทางวิชาการมาก จึงควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการหรือบริษัทเอกชนที่มีความชำนาญเป็นผู้ดำเนินการผลิต

3. การขยายพันธุ์โดยการแยกกอหรือเหง้า

การขยายพันธุ์วิธีนี้จะต้องคัดเลือกเหง้าที่มีอายุ 1-2 ปี โดยตัดให้ตอสูงประมาณ 50-80 เซนติเมตร แล้วทำการขุดเหง้ากับตอออกจากกอต้นแม่เดิม โดยระวังอย่าให้ตาที่เหง้าแตกเสียหายได้ เพราะตานั้นจะแตกเป็นหน่อต่อไป ส่วน “หน่อเจ้า” ซึ่งเป็นหน่อที่ขุดขึ้นมามีขนาดเล็ก สามารถแยกกอไปปลูกได้เช่นกัน การขยายพันธุ์วิธีนี้จะได้เหง้าแม่ที่สะสมอาหารอยู่มาก จึงมีอัตราการรอดตายสูง ทำให้หน่อแข็งแรง และได้หน่อเร็วกว่าวิธีขยายพันธุ์โดยการใช้กิ่งแขนงหรือลำ อีกทั้งยังได้พันธุ์ตรงกับสายพันธุ์เดิม แต่เกษตรกรไม่นิยมที่จะขยายพันธุ์โดยวิธีนี้ เนื่องจากเสียเวลา แรงงาน และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก

4. การขยายพันธุ์โดยการชำล่อ

การขยายพันธุ์วิธีนี้จะต้องทำการคัดเลือกลำที่มีอายุประมาณ 1 ปี แล้วนำมาตัดเป็นท่อน ๆ แต่ละท่อนมี 1 ขอ โดยจะต้องตัดให้มีแขนงติดอยู่ด้วยยาวประมาณ 1 คืบ จากนั้นจึงนำไปชำในแปลงเพาะชำ โดยวางให้อยู่ระดับดินและให้ตาหงายขึ้น ระวังอย่าให้ตาได้รับอันตราย เพราะจะทำให้หน่อไม่งอกหลังจากนั้นจึงใส่น้ำลงในแปลงให้ตมให้เต็ม

การขยายพันธุ์วิธีนี้จะต้องหมั่นดูแลรดน้ำให้ความชุ่มชื้นอยู่เสมอ(คอยเติมน้ำให้เต็มปล่องไฟเสมอ) หลังจากนั้นประมาณ 2-4 สัปดาห์จะพบหน่อและรากแตกออกมาเมื่อหน่อและรากแข็งแรงเต็มที่ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 6-12 เดือน ก็ทำการย้ายปลูกได้

5. การขยายพันธุ์โดยใช้กิ่งแขนวักชำ

กิ่งแขนวัก คือ กิ่งที่แยกออกจากลำต้นไฟตรงบริเวณข้อ ซึ่งโคนกิ่งแขนวักจะมีรากงอกเห็นได้เด่นชัด การขยายพันธุ์โดยใช้กิ่งแขนวักที่จะนำมาใช้ขยายพันธุ์จะต้องมีลักษณะดังนี้

- ให้เลือกกิ่งแขนวักที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-1.5 นิ้ว
- รากของกิ่งแขนวักมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลอมเหลืองและมีรากฝอยแตกจากรากแขนวักแล้ว

- ให้เลือกกิ่งแขนวักที่ใบยอดคลี่แล้ว และกาบหุ้มตาหลุดออกหมดแล้วเช่นกัน
- ให้เลือกกิ่งแขนวักที่มีอายุ 4-6 เดือน ถ้าเป็นกิ่งคว่ำปีจะยิ่งดี

ขั้นตอนในการปักกิ่งแขนวัก

เมื่อได้คัดเลือกกิ่งแขนวักแล้ว ให้ทำการตัดแยกกิ่งแขนวักออกจากลำไฟ จากนั้นตัดปลายกิ่งออกให้เหลือกิ่งยาวประมาณ 80-100 เซนติเมตร การปักชำควรจะทำในช่วงปลายฤดูฝนประมาณเดือนกันยายน-ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่มีกิ่งแขนวักมาก โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

- เตรียมแปลงเพาะชำโดยการไถพรวนดิน ควรรดน้ำดินทิ้งไว้ประมาณ 2 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น ในกรณีพื้นที่เป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึงควรทำการขุดดินและปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ และถ้าเป็นที่ลุ่มควรทำการยกร่องเพื่อให้มีการระบายน้ำได้ดี

- ขุดร่องในแนวเหนือ-ใต้ ลึกประมาณ 15 เซนติเมตรแต่ละร่องห่างกันประมาณ 30 เซนติเมตร เพื่อให้กิ่งแขนวักได้รับแสงแดดทั่วถึงกันทุก ๆ ด้าน

- นำกิ่งแขนงปักชำลงในร่องให้ห่างกันประมาณ 15-20 เซนติเมตร กลบดินให้แน่นแล้วรดน้ำตามทันที หลังจากนั้นควรทำหลังคาด้วยทางมะพร้าว เพื่อพรางแสงแดดและหมั่นดูแลรดน้ำทุกวันหรือวันเว้นวัน

- หลังจากปักชำแล้วประมาณ 6-8 เดือน กิ่งแขนงที่ชำไว้จะแตกแขนงได้ใบและรากที่แข็งแรงพร้อมที่ย้ายปลูกลงในแปลง การปักชำกิ่งแขนงอาจทำการเพาะชำในถุงพลาสติกสีดำขนาด 8x10 นิ้ว ก็สามารถเจริญเติบโตได้ดีเช่นกัน

ถ้ามีการขนย้ายกล้าไปในระยะทางไกลๆ ควรย้ายกล้างาในถุงพลาสติกทั้งไว้ประมาณ 1 เดือน เพื่อให้ต้นกล้าที่ชำไว้แตกแขนง ใบและรากสามารถตั้งตัวได้ และมีความแข็งแรง

6. การขยายพันธุ์โพแก้วโดยวิธีการตอน

การตอนโพแก้วเป็นวิธีกำลังได้รับความนิยมมากในปัจจุบันเพราะทำได้สะดวก รวดเร็ว อัตราการรอดตายสูง ค่าใช้จ่ายต่ำ มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. การเตรียมตุ่มขุมมะพร้าว เพื่อนำไปหุ้มกิ่งแขนงโพแก้วให้ออกราก โดยนำขุมมะพร้าวมาแช่น้ำบิบน้ำให้พอหมาดๆ นำมาใส่ถุงพลาสติกขนาด 4x6 นิ้ว จากนั้นรัดปากถุงให้แน่น หากตอนหน้าแล้งจะใส่ตุ่มเปียก หน้าฝนจะใส่ตุ่มแห้ง

2. การเลือกกิ่งแขนง กิ่งที่เหมาะสมที่จะตอนจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการเลือกกิ่งขงที่นำมาปักชำ คือมีลักษณะดังนี้

2.1 กิ่งที่ใบยอดคลี่แล้ว และกาบหุ้มตาหลุดออกหมดแล้วเช่นกัน

2.2 กิ่งที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป

2.3 กิ่งที่มีรากงอกออกมาบ้างแล้ว

3. บากกิ่งแขนง โดยใช้เลื่อยตัดเหล็kbากกิ่งแขนงเข้าไป $\frac{3}{4}$ ส่วน เพื่อให้ออกรากดีขึ้น

4. ใช้ตุ่มขุมมะพร้าวที่เตรียมไว้หุ้มโคนกิ่งแขนงที่บากเตรียมไว้เมื่อหุ้มแขนงไผ่ประมาณ 15 วัน รากแขนงไผ่จะเริ่มงอกยาวจะสังเกตเห็นในตุ่มขุมมะพร้าวมีรากฝอยงอกยาวเต็มถุง จึงตัดกิ่งแขนงไปชำในถุงพลาสติกขนาด 5x8 นิ้ว ประมาณ 30 วัน จากนั้นนำไปปลูกลงแปลงต่อไป

การเตรียมดิน

ให้ทำการเตรียมดินในช่วงฤดูแล้ง โดยการไถพรวนดินแล้วตากดินทิ้งไว้ประมาณ 2 สัปดาห์ จากนั้นทำการย่อยดินและปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอสำหรับพื้นที่ค่อนน้ำท่วมไม่ถึง แต่ถ้าวเป็นการปลูกลงในที่ลุ่มควรทำการขุดร่องปลูกเพื่อให้มีการระบายน้ำได้ดี ในช่วงการเตรียมดิน ถาดินปลูกไม่ค่อยดีนักก็ควรปรับปรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เพื่อปรับปรุงดินให้ร่วนซุย และมีการระบายน้ำที่ดี

การปลูก

หลังจากเตรียมดินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ขุดหลุมปลูกขนาด กว้างxยาวxสูง เท่ากับ 50x50x50 เซนติเมตร โดยขุดแยกดินบนและดินล่างออกเป็น 2 กอง จากนั้นให้ใส่ปุ๋ยหินฟอสเฟต 1 กระป๋องนม (ประมาณ 300-500 กรัม) ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 1 บุงก็ (ประมาณ 1 กิโลกรัม) และสารเคมีกำจัดแมลงฟลูราดาน 1-1.5 ช้อนแกง (ประมาณ 10-15 กรัม) ต่อหลุม ผสมคลุกเคล้ากับดินบนให้ทั่วใส่กลับลงในหลุม จากนั้นนำกิ่งพันธุ์ที่เตรียมไว้ลงปลูก โดยปลูกให้ลึกเท่ากับระดับดินเดิม พูนดิน

บริเวณโคนต้นให้เป็นเนินสูงขึ้นเล็กน้อย ใช้ไม้ปักเป็นหลักผูกยึดต้นไม้เพื่อป้องกันลมโยก หลังจากนั้นรดน้ำตามทันทีและเพื่อป้องกันความร้อนให้แก่ต้นไม้ ควรใช้ทางมะพร้าวหรือวัสดุอื่นช่วยพรางแสงแดดจนกว่าต้นกล้าจะมีใบใหญ่ และตั้งตัวได้แล้วจึงค่อยเอาออก ซึ่งการนำกิ่งพันธุ์หรือต้นกล้าลงปลูกจะมีความแตกต่างกัน โดยการปลูกไม้ต่งที่ได้จากการชำกิ่งแขนง ควรใช้ต้นกล้าจากการชำกิ่งแขนงที่มีความสมบูรณ์เจริญเติบโต ปราศจากโรคและแมลง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 2.5 เซนติเมตร สูงไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร นำมาปลูกในหลุมปลูกโดยให้กิ่งพันธุ์เอียงทำมุม 45 องศา กับพื้นดิน ส่วนการปลูกไม้ต่งที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ควรใช้ต้นกล้าที่มีอายุไม่น้อยกว่า 14 เดือน สูงไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร มีระบบรากฝอยแผ่กระจายสมบูรณ์ ไม่ขดม้วนงออยู่ก้นถุง นำต้นกล้ามาปลูกตรงกลางหลุมที่เตรียมไว้

การปลูกพืชแซม

ในช่วง 1-2 ปีแรก ต้นไม้ต่งจะมีขนาดเล็กอยู่ ควรจะปลูกผัก พืชไร่หรือไม้ผลอายุสั้นเป็นพืชแซมเพื่อเสริมรายได้ เช่น กลวย มะละกอ เป็นต้น หลังจากไม้ต่งโตแล้วแต่ยังมีช่องว่างให้แสงแดดส่องผ่านได้เล็กน้อยก็ยังสามารถปลูกพืชที่ทนร่มและได้ผลดีเช่นกัน ในสวนที่ไม่ได้ปลูกพืชแซม อาจจะปลูกพืชคลุมดินเพื่อรักษาหน้าดินและความชื้นภายในดิน เช่น ถั่วลาย เพอราเลีย คุชชู โดยหว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อไร่

การให้น้ำ

การปลูกไม้ต่งในระยะแรก จะต้องคอยดูแลรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ หลังจากนั้นเมื่อไม้ต่งตั้งตัวได้ดีแล้ว (อายุเกิน 1 ปีแล้ว) อาจเว้นระยะการให้น้ำไปบ้าง เพราะต้นไม้ต่งจะแข็งแรงและทนต่อสภาพแล้งได้ดีขึ้น ซึ่งปริมาณการให้น้ำจะขึ้นอยู่กับสภาพดิน ความชื้นของดิน และในช่วงฤดูแล้งควรหาวัสดุ เช่น หญ้าแห้ง ฟางแห้ง คลุมบริเวณโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นให้กับดิน

การใส่ปุ๋ย

ในช่วงปีแรก ไม้เต็งจะสามารถใช้ธาตุอาหารจากปุ๋ยที่ใส่คลุกเคล้ากับดินที่ปลูกได้ แต่หลังจากนั้นเมื่อไม้เต็งเจริญเติบโตและตั้งตัวได้แล้ว จะต้องมีการไถพรวนและใส่ปุ๋ย หลังจากเก็บหน่อขาย โดยจะทำการตัดแต่งกอและไถพรวนเพื่อกำจัดวัชพืชในช่วง เดือนตุลาคม – พฤศจิกายน ก่อนที่ดินจะแห้ง เพราะถาดินแห้งจะไถพรวนได้ยาก ส่วนการใส่ปุ๋ยจะใส่ในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน โดยใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักใน อัตรา 1-1.5 ตันต่อไร่ (ประมาณ 40-50 กิโลกรัม หรือ 4-5 บุงกีดอกก) หรืออาจใช้ ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 2-4 กิโลกรัมต่อกอรวมกับปุ๋ยคอก แต่ถาต้องการเร่ง การแตกหน่อก็ให้ใส่ปุ๋ยยูเรียสูตร 46-0-0 ในอัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อกอ โดยโรยรอบๆ กอ อย่างให้โดนหน่อเพราะอาจจะทำให้หน่อเน่าได้ หรืออาจใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 เพิ่มขึ้นในอัตรา 1 กิโลกรัมต่อกอ (ใส่พร้อมกับปุ๋ยยูเรีย)

การไถล่าและการแต่งกอ

การไถล่าและการแต่งกอมิขึ้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

ระยะที่ 1 เมื่อไม้เต็งมีอายุได้ประมาณ 1 ปี จะเริ่มมีการแทงหน่อ 5-6 หน่อ ในระยะนี้ยังไม่ควรตัดหน่อโดยเด็ดขาด ควรปล่อยให้เป็นลำต่อไป และให้ตัดกิ่ง แขนงเล็ก ๆ บริเวณโคนต้นทิ้งเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน

ระยะที่ 2 เมื่อไม้เต็งอายุได้ 2 ปี จะมีหน่อแทงขึ้นมา 5-6 หน่อ ในปีนี้จะ ไม่มีการตัดหน่อ ยังคงปล่อยให้เป็นลำต่อไป แต่ถามีหน่อเน่า ลำคดเอียง แคระแกร็น และกิ่งแขนง ให้ตัดทิ้งไป

ระยะที่ 3 เมื่อไม้เต็งมีอายุได้ 3 ปี จะมีลำประมาณ 10-12 ลำ และมีหน่อพอ ที่จะตัดขายได้ ควรเริ่มตัดหน่อจากกลางกอก่อนแล้วขยายวงออกมารอบนอกกอ ส่วนหน่อที่อยู่ด้านนอกมีการรักษาไว้เพื่อทำเป็นลำแม่ โดยให้เลือกหน่อที่อวบใหญ่ และอยู่ในลักษณะที่ขยายออกเป็นวงกลมจึงจะทำให้กอใหญ่ขึ้น มีหน่อมากขึ้น ในปีถัดไป นอกจากนี้ยังจะช่วยให้การเข้าไปตัดหน่อและการดูแลรักษาทำได้สะดวก มากขึ้น

ในการตัดแต่งก่อนนั้นควรจะทำติดต่อกันทุก ๆ ปีหลังจากการเก็บเกี่ยวในช่วงปลายฤดูฝน ประมาณเดือนพฤศจิกายน – มกราคม ซึ่งเป็นช่วงที่ไผ่ตงจะงักการเจริญเติบโตชั่วคราวหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “การล้างกอไผ่” การตัดแต่งกิ่งจะตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรค มีแมลงและลำที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทิ้งโดยให้เหลือลำแม่ไว้ประมาณ 5-10 ลำตอกกอ เพื่อคอยค้ำจุนและบังลมให้กับลำที่เพิ่งแตกใหม่ นอกจากนี้การตัดแต่งกอควรตัดแต่งลำที่แก่โดยตัดให้ติดดิน หรืออยู่เหนือพื้นดินประมาณ 5 เซนติเมตรเพื่อลำแม่จะได้ไม่ต้องส่งอาหารไปเลี้ยงลำแม่เดิมอีก เพราะลำที่มีอายุ 3 ปีขึ้นไปจะแก่และไม่แตกหน่ออีก นอกจากนี้ควรตัดหน่อที่เน่า แคระแกร็นและคดงอออกด้วยเมื่อปฏิบัติได้ดังนี้ แล้วจะทำให้ได้หน่อไม้ที่มีขนาดใหญ่และสมบูรณ์

แมลงศัตรูของไผ่ตง

แมลงศัตรูของไผ่ตงที่สำรวจพบและมีการระบาดอยู่บ้างในขณะนี้ได้แก่

1. แมลงประเภทเจาะไชหน่อและปล่องอ่อน เป็นแมลงที่มีอันตรายมากที่สุด โดยเฉพาะในระยะที่ไผ่ตงกำลังเจริญเติบโตจากหน่ออ่อนเป็นลพต้นแมลงพวกนี้ไค่แก่ ค้างวงปีกแข็ง จะเจาะทำลายกัดกินเนื้อเยื่อที่อ่อนนุ่มของปล่องภายในทาบหน่อที่ทำลายเจริญเติบโต ทำให้หน่อและปลายยอดอ่อนเน่าและหักตาย
2. แมลงประเภทเปลี้ยเป้ง เป็นแมลงที่ชอบเกาะอยู่ตามหน่ออ่อน หรือตามใบอ่อนเพื่อดูดน้ำเลี้ยง จะมองเห็นเป็นก้อนยาวเหมือนเป้งทำให้ทาบใบและยอดหักงอ ชะงักการเจริญเติบโต

การป้องกันกำจัด

1. เมื่อพบว่ามี การระบาดของโรคและแมลงในแปลงปลูกไผ่ตง ให้ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เช่น มาลาไธออน หรือเซฟวินผสมน้ำราดที่หน่อและเหงา
2. ใช้ตัวห้ำหรือตัวเบียนเข้าทำลายโรคและแมลงด้วยตัวเอง เช่น เมกโดสตีส์ ซึ่งเป็นแบคทีเรียชนิดหนึ่ง โดยนำมาผสมน้ำแล้วพ่นตามใบ
3. การป้องกันและกำจัดด้วยวิธีกล วิธีนี้สามารถทำได้โดยการปรับสภาพแวดล้อมของพื้นที่เพื่อช่วยลดอันตรายจากโรคและแมลง เช่น การตัดกิ่งแขนงการตัดลำแห้ง ๆ

ออกจากกอ เพื่อให้มีการระบายอากาศและรับแสงหรือการปลูกพืชชนิดอื่นแซม ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดที่สุด

การผลิตไผ่ตงนอกฤดู

ในช่วงฤดูแล้งไผ่ตงจะไม่มีหน่อ หน่อไม้ในช่วงนี้จึงมีราคาแพง ในสภาพพื้นที่ที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เกษตรกร หากต้องการผลิตหน่อไม้ไผ่ตงนอกฤดูก็สามารถปฏิบัติได้ โดยเกษตรกรควรติดตั้งระบบน้ำเพื่อรดน้ำต้นไผ่ตงเพราะปกติไผ่ตงต้องการน้ำประมาณวันละ 120ลิตร/กอ/วัน (6 ปี๊บ/กอ/วัน) จึงจะให้ผลผลิตดินนอกจากนี้ ควรใส่ปุ๋ยคอก เช่น มูลไก่ อัตรา 15-30 กก./กอ และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 อัตรา ½ กก./กอ/เดือน เพื่อเสริมให้ไผ่ตงออกหน่อดีขึ้น สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติควรดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนการปฏิบัติ	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตค.
1. ตัดแต่งกอไผ่ตง	_____											
2. ใส่ปุ๋ยคอก		_____										
3. ใส่ปุ๋ยเคมีเดือนละครั้ง			_____	_____	_____	_____	_____					
4. ทำไผ่ตงหมก				_____	_____	_____	_____					
5. หยุดตัดหน่อเริ่มไว้ลำ								_____	_____	_____	_____	_____

การกำหนดไม้ไผ่ตงหมก (ไผ่ตงหวาน)

หน่อไม้ไผ่ตงหมกหรือไผ่ตงหวาน เป็นหน่อไม้ที่ตลาดมีความต้องการมาราคาสูงกว่าหน่อไม้ไผ่ธรรมดา เนื่องจากมีรสชาติและคุณภาพของหน่อดีกว่า ก็จะเป็นหน่อที่อวบเนื้อขาว อ่อนนุ่มและหวานกรอบจะสามารถสังเกตความแตกต่างได้คือ สีของหน่อไม้ไผ่ตงหมกจะเป็นสีน้ำตาลอมเหลือง ส่วนหน่อไม้ไผ่ตงธรรมดาจะมีสีน้ำตาลดำ

ฤดูที่เหมาะสมในการทำหน่อไม้ไผ่ดองหมกคือช่วงฤดูฝนประมาณเดือน
เมษายน – พฤษภาคม ซึ่งจะเป็นช่วงที่หน่อไม้เริ่มแทงหน่อ พันธุ์ที่นิยมทำเป็นไผ่ดอง
หมก คือ ไผ่ดงจีนหรือไผ่ดงดำ แต่ปัจจุบันก็มีการนำเอาไผ่ดงเขียวมาทำไผ่ดงเทียม
กับไผ่ดงดำด้วย

การทำหน่อไม้ไผ่ดองหมก คือ การป้องกันไม่ให้หน่อไม้ถูกแสงแดด
ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1. การใช้ขี้เถ้าแกลบ หรือขี้แกลบหมัก

ในฤดูฝนเมื่อหน่อไม้ไผ่ดงโผล่พ้นผิวดินได้ประมาณ 2-3 นิ้ว
(ประมาณครึ่งฝ่ามือ) ให้เอาขี้เถ้าแกลบหรือขี้แกลบมาครอบหน่อ แล้วเอาขี้เถ้าแกลบใส่
ให้เต็มเมื่อหน่อไม้ไผ่ดงโตสูงพ้นขี้เถ้าหรือขี้แกลบขึ้นมาประมาณ 1 นิ้ว ก็เอาขี้เถ้าหรือขี้แกลบและ
ขี้เถ้าแกลบออกมาและตัดหน่อได้

การหมกด้วยวิธีนี้จะทำให้ตัดหน่อได้ง่าย หน่อไม้สกปรกและยังทำให้
หน่อหวานขึ้น เนื่องจากขี้เถ้าแกลบมีธาตุอาหาร ไปเคลือบผิวอยู่ด้วย แต่ถ้าวาง
ทำจำนวนมาก ๆ ก็จะมีปัญหาในบางพื้นที่ที่หาขี้เถ้าแกลบยาก ปัจจุบันเกษตรกร
จึงนิยมใช้แกลบเก่าร่วมกับถุงพลาสติกสีดำ ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย มีน้ำหนักเบา
สะดวกในการปฏิบัติงาน แกลบเก่านั้นเตรียมโดยการรดน้ำให้ชุ่มทิ้งไว้หลายวัน
จากนั้นนำมากรอกใส่ถุงพลาสติกแล้วรัดปากถุงเมื่อจะใช้ก็นำไปปกคลุมหน่อไม้
ทะลุนกลงเข้าไป จากนั้นอีก 3 วัน ก็สามารถขุดถุงออกและตัดหน่อไม้ได้ ทั้งนี้ถุง
พลาสติกบรรจุแกลบอาจใช้ได้หลายครั้ง และหากหมดสภาพแล้วยังสามารถเทไว้
รอบ ๆ กอไผ่เพื่อปรับปรุงดินอีกด้วย

2. การใช้ดินพอก ในกรณีที่หาขี้เถ้าแกลบไม่ได้ก็สามารถใช้ดิน
บริเวณรอบ ๆ กอไผ่มาพอกปิดหน่อให้สูงประมาณ 1 สอก พอกหน่อโผล่พ้นดินที่
พอกได้ประมาณ 1 นิ้ว ก็ทำการตัดหน่อได้

ในการตัดหน่อไม้ไผ่ดองหมกหรือหน่อไม้ไผ่ดองหวานโดยวิธีใช้ดินพอกมี
ข้อควรคำนึงคือ จะทำให้รามาสามารถเลี้ยงลำแม่ที่แข็งแรงสมบูรณ์ที่สุดได้ เนื่องจาก
มักมีการขุดหน่อไปขายจนลืมนึกถึงการเลี้ยงลำแม่ หรือบางทีก็ไม่ทราบตำแหน่ง
ของหน่อที่ควรจะเป็นลำไม้ดีพอ รวมทั้งการกำหนดระยะห่าง (หรือการเดินกอ)

ถ้าทำไ้ยากและเมื่อมีการพุนดินขึ้นทุกปีแล้วเอาดินที่พุนออกหรือเอาออกไม่หมด จะทำให้กอไผ่ลอยส่งผลให้กอไผ่ทรุดโทรมได้เร็วและออกหน่ออ่อนในปีต่อไป การแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจทำได้ดังนี้

1. ทำการหมกปีเว้นปี หรือหมกสองปีแล้วปล่อยตามปกติ 1 ปี หรือแบ่งพื้นที่หมกแปลง ๆ แยกกัน ทั้งนี้เพื่อให้ไผ่คงที่ผ่านการหมกมีลำมีที่สมบูรณ์ เต็มที่ ผลผลิตจะได้ไม่ลดลงในปีต่อไป
2. มีการหมกกอเวนกอ เพื่อที่จะเลี้ยงลำมีที่สมบูรณ์ได้
3. หมกเพียงครึ่งกอ (สลับชาย-ขวา)
4. ต้องเอาดินที่พุนโคนออกทุกปี หลังตัดหน่อแล้ว

การตัดหน่อ

ไผ่ตงจะเริ่มแทงหน่อตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม สำหรับช่วงที่แทงหน่อมากคือเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ไผ่ตงที่มีอายุ 3 ปีขึ้นไปจะสามารถตัดหน่อได้ทุก 4-5 วัน แต่ถ้ามมีการบำรุงรักษาที่ดีจะสามารถตัดหน่อได้วันเว้นวันการตัดหน่อควรทำในตอนเช้ามืดเพื่อที่จะได้หน่อไม้ที่สดส่งตลาดเพราะถ้าตัดทิ้งไว้นาน ๆ จะทำให้ความหวานลดลง สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการตัดหน่อไม้ไผ่ตงคือเลื่อยหางปลา ซึ่งทางด้านคมปลายเลื่อยมีหน้ากว้างประมาณ 3-4 นิ้ว ในการตัดหน่อนั้นจะต้องใช้ความชำนาญพอสมควรในการพิจารณาเลือกตัดหน่อให้ได้ขนาดที่เหมาะสม คือจะต้องเลือกตัดหน่อที่ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป ขนาดความยาวของหน่อประมาณ 1 ฟุต ตัดให้มีตาเหลืออยู่ประมาณ 2-3 ตา นับจากกาบใบที่ 1-3 แล้วตัดบริเวณกาบที่ 3 ซึ่งจะเหลือตาอยู่และให้หน่อในปีถัดไป ส่วนหน่อที่ไม่แข็งแรงมีขนาดเล็กหรือหน่อดินเต่า ให้ตัดออก เพราะถ้าปล่อยทิ้งไว้ก็จะไม่มีประโยชน์ทำให้กอไผ่สูงชะลูดไม่แพร่หลายขยายออกไปในแนวกว้างเป็นวงกลม เพราะเป็นลำแม่ที่ไม่ดีและยังทำให้มีการแทงหน่ออ่อนในปีถัดไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2537. การปลูกไผ่ตง. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กิตตะ ตันเจริญ และสุพลธนูรัthy. 2538. ไผ่ตง. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

พัฒนา นรมาศ. 2533. ไผ่ตง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เรียบเรียง

ภัสณะ	ตันเจริญ	กรมส่งเสริมการเกษตร
วินัย	นิสสัย	กรมส่งเสริมการเกษตร
วรรณวาท	แก้วแสงคำ	กรมส่งเสริมการเกษตร

จัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดย

ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร
จตุจักร กรุงเทพฯ 10900